

วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Journal of Buddhist Studies Chulalongkorn University

ISSN 0858-8325 © ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๓ กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๘

บทบรรณาธิการ

สำนักสงฆ์ : จะรักรัหรือจะล้าง

สำนักสงฆ์มีความหมายตามตัวว่า ที่พักของสงฆ์ หรือที่พำนักสงฆ์ คือที่ที่พระสงฆ์หยุดพักค้างคืนระหว่างการเดินทาง เป็นที่ที่พระสงฆ์ซึ่งเดินทางไกลจะได้อาศัยพักผ่อน ได้รับความสะดวกสบายพอควรแก่อัตภาพ ที่พักดังกล่าวทำขึ้นอย่างง่าย ๆ พอเป็นที่บังแดด ฝน และสัตว์เลื้อยคลานต่างๆ ซึ่งเป็นไปตามพระวินัยบัญญัติเกี่ยวกับปัจจัย ๔ ของพระสงฆ์ ที่พักดังกล่าวว่าจะอยู่ในระยะทางที่พระสงฆ์เดินทางวันหนึ่ง และน่าจะอยู่ใกล้ชุมชนในระยะที่พอเข้าไปบิณฑบาตได้ เหตุที่ต้องพักอยู่ห่างชุมชนก็เพราะพระสงฆ์เป็นผู้ออกจากสังคมาวาสแล้ว และเป็นผู้ใช้ชีวิตอยู่ป่า ความนิยมการอยู่ป่าของผู้ที่มุ่งละทางโลกนี้เป็นประเพณีที่มีมาก่อนพุทธกาล ศาสนาพราหมณ์กำหนดจุดหมายของชีวิตตั้งแต่วัยเด็กจนบั้นปลายชีวิต สอดคล้อง

กับความสนใจในแต่ละวัยไว้คือ กาม อรรถ ธรรม และโมกษะ ความสุขในวัยชรา คือ การแสวงหาความหลุดพ้น แต่ความสุขดังกล่าวก็ไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องของคนวัยชราเท่านั้น ศาสดามหาวีระของศาสนาเชน และพระพุทธเจ้า ก็ออกแสวงหาโมกษะตั้งแต่วัยหนุ่ม ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องดี เพราะเป็นจุดหมายสูงสุดของชีวิต การใช้ชีวิตเพื่อบำเพ็ญเพียรเพื่อความหลุดพ้นคือวานปรัสส และสันยาสิของพราหมณ์นั้นคือการออกจากชีวิตครอบครัวไปบำเพ็ญเพียรในป่า พระพุทธเจ้าและพระสงฆ์ที่ออกบวชก็ดำเนินชีวิตตามแนวทางนี้

ในประเทศไทย สมัยก่อนเมื่อพ้นพรรษา พระสงฆ์ก็ออกบำเพ็ญเพียรในป่า และถือตามแบบอย่างพระสงฆ์สมัยพุทธกาลคือพักตามโคนไม้ อาศัยร่มไม้เป็นที่มุงบัง

คนทั่วไปเรียกพระสงฆ์ดังกล่าวว่า พระรุกขมูล การออกป่าก็เรียกว่า ไปรุกขมูล ไม่ค่อยใช้คำว่า ชุตงค์ เพราะชุตงค์มีความหมายกว้างกว่า

การเดินทางของพระสงฆ์ในสมัยพุทธกาล หากเป็นระยะทางไกลไม่สามารถไปถึงหมู่บ้านได้ในวันเดียวก็ต้องพักในป่า ซึ่งก็คงไม่ได้มีที่พักสงฆ์ เมื่อเข้าไปใกล้หมู่บ้านท่านก็คงพักในป่าชายเขตหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงสร้างที่พักชั่วคราวให้ แต่มีได้เป็นอาคารหรือที่พักถาวรอย่างวัดเวฬุวันมหาวิหารที่พระเจ้าพิมพิสารถวายแด่พระพุทธเจ้า

สำนักสงฆ์ในปัจจุบันมิได้เป็นที่พักชั่วคราวดังกล่าว สำนักสงฆ์บางแห่งอาจใหญ่โตกว่าวัด เมื่อดูสภาพทั่วไปก็ไม่ได้ต่างกัน เพียงแต่วัดคืออารามที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา แต่สำนักสงฆ์เป็นอารามที่ยังมิได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา

พระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์ ๒๔๔๕ (รศ. ๑๒๑) เรียกสำนักสงฆ์ว่า “ที่สำนักสงฆ์” (มาตรา ๕ ข้อ ๓) การสร้างวัดจะต้องสร้างเป็นสำนักสงฆ์ก่อน ดังนี้

“ถ้าจะสร้างอารามขึ้นใหม่ที่เดี๋ยวต้องขออนุญาตอย่างสร้างที่สำนักสงฆ์ก่อน ต่อได้อนุญาตนั้นแล้วจึงจะขอพระราชทานที่วิสุงคามสีมาได้” (มาตรา ๙ ข้อ ๓)

การสร้างสำนักสงฆ์ต้องได้รับอนุญาตทั้งจากฝ่ายอาณาจักรและศาสนจักร ดังนี้

“ผู้ใดสร้างสำนักสงฆ์ขึ้นใหม่ ในที่แห่งใด ให้ผู้นั้นมีจดหมายแจ้งความต่อนายอำเภอผู้ปกครองท้องที่แห่งนั้น ให้นายอำเภอปรึกษาด้วยเจ้าคณะแขวงนั้นตรวจและพิเคราะห์ข้อความเหล่านั้นก่อน” (มาตรา ๙ ข้อ ๑)

การสร้างสำนักสงฆ์ยังมีข้อกำหนดที่จะให้สำนักสงฆ์ถูกกฎหมายและเป็นประโยชน์ทั้งแก่อาณาจักร แก่คนในท้องที่และแก่ศาสนา คือ

๑. ที่ดินซึ่งจะเป็นวัดนั้น ผู้ขออนุญาตมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายที่จะยกให้ได้หรือไม่

๒. ถ้าสร้างวัดในที่นั้นจะเป็นความขัดข้องอื่นใดในราชการฝ่ายพระราชอาณาจักรหรือไม่

๓. วัดซึ่งสร้างขึ้นในที่นั้นจะเป็นที่ควรสงฆ์อาศัยหรือไม่

๔. สร้างวัดขึ้นในที่นั้นจะเป็นประโยชน์แก่ชุมชนในท้องที่นั้นหรือไม่

๕. วัดสร้างขึ้นในที่นั้น จะเสื่อมประโยชน์แก่ศาสนาด้วยประการใดบ้าง เป็นต้นว่าจะพาให้วัดที่มีอยู่แล้วร่วงโรยหรือร้างไปหรือไม่” (มาตรา ๙ ข้อ ๑-๕)

พระราชบัญญัติดังกล่าว แสดงเจตนาให้สำนักสงฆ์เป็นสถานที่ที่ถูกต้องตามกฎหมาย การสร้างสำนักสงฆ์โดยไม่ถูกกฎหมาย ราชการและคณะสงฆ์จะรับรองไม่ได้

พระราชบัญญัติดังกล่าวน่าจะมีจุดประสงค์เพื่อให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ในระบบเดียวกัน โดยควบคุมองค์การทุกระดับ กล่าวคือเมื่อองค์การทั้งหมดอยู่ในระบบเดียวกันแล้ว การบริหารงานและการบริหารวิชาการก็แตกออกนอกแถวได้ยาก เว้นแต่ผู้บริหารในองค์การจะทำผิดหรือเรรวนเสียเอง ซึ่งก็อาจเกิดขึ้นได้ และเป็นอันตรายเช่นกัน เมื่อเป็นผู้บริหารในระดับสูง ซึ่งส่วนมากก็ยังมิได้เป็นพระอรหันต์บุคคลอาจจะถูกผลประโยชน์และทิฐิมานะที่ไม่ถูกต้องครอบงำหรือขาดความเอาใจใส่ได้ กรณีเช่นนี้แม้อาจเกิดได้แต่ก็ดีกว่าไม่มีระบบและองค์การที่ชัดเจน และในปัจจุบันหากเกิดกรณีเช่นนั้นขึ้น พระสงฆ์ที่ตั้งอยู่ในพระธรรมวินัย และฆราวาสที่มีความรู้ก็สามารถต่อต้านได้

เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจฝ่ายอาณาจักรกับฝ่ายศาสนจักรนั้นเห็นได้ชัดจากเรื่องหน้าที่ของเจ้าอาวาสในมาตรา ๔๓ ของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ฉบับ พ.ศ. ๒๔๘๔ ดังนี้

“มาตรา ๔๓ เจ้าอาวาสมีหน้าที่ ดังนี้

๑. บำรุงรักษาจัดการวัดและสมบัติของวัดให้เป็นไปโดยระเบียบเรียบร้อยตามสังฆานัติ กติกาสงฆ์ กฎองค์การ กฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบ

๒. ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีถิ่นที่อยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้น ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย สังฆานัติ กติกาสงฆ์ กฎองค์การ กฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบ” (มาตรา ๔๓ (๑), (๒))

ข้อความในมาตราดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากฎหมายเป็นเรื่องสำคัญที่พระสงฆ์จะต้องไม่ละเมิด และเจ้าอาวาสจะต้องควบคุมดูแล หากไม่ควบคุมดูแลก็เท่ากับละเว้น

ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ บัญญัติเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายไว้ในมาตรา ๑๕ ตรี เรื่องอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคม คือ

“ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น” (มาตรา ๑๕ ตรี (๕))

แต่ในเรื่องอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส คำว่ากฎหมายถูกต้องคือมีเพียงข้อความว่า

“ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่ติที่อยู่ หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้นปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม” (มาตรา ๓๗ (๒)) และในกฎกระทรวงฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๒๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ เรื่องอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส ดังนี้

“สิ่งที่บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งอยู่พำนักอาศัยในวัดทำงานภายในวัด หรือทำทัมทบนหรือให้ขอขมาโทษในเมื่อบรรพชิตหรือคฤหัสถ์นั้นประพฤติผิดคำสั่งเจ้าอาวาสซึ่งได้สั่งโดยชอบด้วยพระธรรมวินัย ลัทธิ นิกาย กฎหมาย พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช ระเบียบแบบแผนของทางราชการ และคำสั่งของทางราชการและคำสั่งของเจ้าคณะใหญ่ในคณะสงฆ์นั้นๆ (ข้อ ๑๒ (๓))

ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ซึ่งอยู่หรือพำนักอาศัยในวัดนั้นปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ลัทธิ นิกาย กฎหมาย พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช ระเบียบ

แบบแผนของทางราชการ และคำสั่งของทางราชการและคำสั่งของเจ้าคณะใหญ่ในคณะสงฆ์นั้นๆ” (ข้อ ๑๒ (๕))

พระราชบัญญัตินี้ แม้ยังมีเรื่องกฎหมายในกฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัติ แต่ก็เป็นเรื่องการปกครองพระสงฆ์และคฤหัสถ์ ข้อสำคัญที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่มี แต่มีในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ (ร.ศ. ๑๒๑) ก็คือเรื่องการบริหารจัดการวัดและสมบัติของวัดที่ระบุให้ทำตามกฎหมายด้วย

การตัดเรื่องกฎหมายบ้านเมืองออกทำให้เจ้าอาวาสไม่ทำตามกฎหมายบ้านเมือง เช่นการบุกรุกที่สาธารณะ การก่อสร้างอาคารอย่างไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม การทูลทำลายโบราณสถานและอาคารอนุรักษ์ ทำลายจิตรกรรม ประติมากรรม ตลอดจนการขายโบราณวัตถุ ซึ่งเป็นส่วนของอาคารให้แก่เอกชน โดยไม่เคารพกฎหมายในเรื่องดังกล่าว และมหาเถรสมาคมก็มักนิ่งเฉยไม่จัดการดังหนึ่งเห็นด้วยหรือสมรู้กับเจ้าอาวาสในการกระทำความผิด ทำให้เกิดปัญหากับฝ่ายอาณาจักร และอ้างอำนาจหน้าที่เฉพาะตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และเมื่อมีเรื่องพระสงฆ์ทำผิดกฎหมายก็ไม่จัดการและไม่มีความเหมาะสมที่จะจัดการกับพระสงฆ์ ซึ่งอาจทำให้เกิดการจัดการตามกฎหมายบ้านเมือง แต่ไม่เป็นไปตามพระวินัย ความเชื่อมโยงระหว่างอาณาจักรกับศาสนจักรเป็นเรื่องสำคัญ การตัดเรื่องกฎหมายออกจากการบริหารจัดการปกครองคณะสงฆ์จึงสร้างปัญหาจนปัจจุบัน

เราจะเห็นได้ว่าแม้มีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่ให้วัดและสำนักสงฆ์ต้องถูกกฎหมายก็ตาม การทำผิดกฎหมายก็ยิ่งเกิดขึ้นทั้งในเรื่องการสร้างสำนักสงฆ์และการบริหารจัดการวัดและสำนักสงฆ์ ทั้งนี้เนื่องจากกฎหมายขาดความชัดเจนและรายละเอียด เช่น ให้อำนาจหน้าที่เจ้าอาวาส แต่ไม่มีวิธีบริหารจัดการที่ถูกต้อง และไม่มียกโทษเมื่อทำผิด ซึ่งเป็นการให้อำนาจหน้าที่เจ้าอาวาสจน

กลายเป็น “เจ้าของ” วัดไม่ใช่เป็น “ผู้บริหาร” วัด และรู้สึกรู้ว่าไม่มีใครเอาผิดได้ ยิ่งถ้าเจ้าอาวาสเป็นพระผู้ใหญ่ และมีอิทธิพลก็ยิ่งทำผิดแบบทำทนายกฎหมาย ซึ่งเป็นพิษภัยแก่พระพุทธศาสนาโดยรวม อีกทั้งทำให้เกิดความแตกแยกในวงการสงฆ์ ความแตกแยกระหว่างวงการสงฆ์กับฆราวาส และระหว่างฆราวาสด้วยกัน ซึ่งขณะนี้กำลังเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวอยู่

สำนักสงฆ์เกิดขึ้นอย่างถูกกฎหมายและได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการ เมื่อได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาที่จะเป็นวัด แม้แต่เดิมอาจมีปัญหามาก่อนปัญหานั้นก็ได้แก้ไขแล้ว แต่ยังมีที่พักสงฆ์ที่ยังไม่ได้เป็นสำนักสงฆ์ ซึ่งบางส่วนอยู่ในระหว่างการแก้ปัญหาให้ถูกกฎหมาย แต่ก็ยังมีอีกมากที่ผิดกฎหมาย เช่นที่ที่พักสงฆ์ที่รุกป่า รุกที่สาธารณะ รุกโบราณสถาน ข้อมูลเฉพาะที่ที่พักสงฆ์ที่รุกป่า สํารวจเมื่อ ๑๘ เมษายน ๒๕๓๖^๑ มีที่ที่พักสงฆ์รุกป่า ๔,๖๘๕ แห่ง ปี ๒๕๕๒ - ๒๕๕๓ เพิ่มขึ้นอีก ๑,๘๓๓ แห่ง และในปี ๒๕๕๖ อีก ๑,๔๗๓ แห่ง รวม ๗,๙๙๑ แห่งใน ๖๖ จังหวัด

ข้อมูลดังกล่าวแสดงว่าที่ที่พักสงฆ์ที่ผิดกฎหมายเหล่านี้เกิดขึ้นได้เพราะขาดการดูแลจัดการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อเกิดแล้วจึงหาทางจัดการให้ถูกต้อง ซึ่งก็จะทำให้เกิดการละเมิดกฎหมายไม่สิ้นสุด และที่ที่พักสงฆ์เหล่านี้ส่วนหนึ่งอาจไม่ได้มาจากเจตนาที่จะให้เป็นวัด แต่มีเจตนาแอบแฝงเพื่อหาผลประโยชน์ ที่สำคัญเมื่อทำผิดก็ควรถูกลงโทษ แต่ก็ไม่มีมีการพิจารณาความผิดทั้งจากฝ่ายรัฐและฝ่ายสงฆ์จึงเท่ากับเป็นการสนับสนุนคนให้ทำความผิด และเป็นโอกาสให้สำนักบางสำนักส่งพระสงฆ์เข้ารุกป่า รวมถึง

วัดร้าง โบราณสถาน และที่สาธารณะ เพื่อผลประโยชน์ของสำนักในการเข้ายึดกุมทั้งทางพื้นที่และความคิด หากเป็นความคิดที่ผิดก็ทำให้ความคตินั้นแพร่หลาย และมีสาวกที่พากันเชื่อความคิดที่ผิด และทำให้พระพุทธศาสนาที่สืบต่อกันมาต้องเสื่อมลง

การแก้ปัญหาไม่ใช่แก้ไขผิดเป็นถูก แม้จะมีข้อมูลว่าที่พักสงฆ์ที่รุกป่าส่วนมากช่วยปลูกป่าด้วย แต่นั่นก็ไม่ได้ทำให้ผิดเป็นถูก ควรจะต้องพิจารณาว่า การพยายามตั้งสำนักสงฆ์โดยทำผิดกฎหมายเช่นนั้น จะต้องไม่ได้รับการรับรอง หากเป็นความต้องการของชาวบ้าน ชาวบ้านก็ต้องสละที่ดินแล้วร่วมกันตั้งให้ถูกกฎหมาย พระสงฆ์ที่รุกที่ดินก็ถือว่าทำผิดกฎหมาย และผิดพระวินัยที่กำหนดให้พระสงฆ์ต้องทำตามกฎหมาย คือ

อนุชานามิ ภิกขเว ราชนํ อนุวตฺติตุํ (วิ มห. ๔/๑๘๕-๑๘๖)

แปลว่า เรา (ตถาคต) อนุญาตให้ปฏิบัติคล้อยตามพระราชา

พระราชานในสมัยพุทธกาลเป็นผู้ปกครองสูงสุด จึงเท่ากับทุกสิ่งทีพระราชาสั่งหรือห้ามนับเป็นกฎหมาย ในปัจจุบัน การปกครองเปลี่ยนแปลงไป การคล้อยตามพระราชาก็หมายถึงการทำตามกฎหมาย ถ้าทำผิดกฎหมายก็ต้องถูกลงโทษทางกฎหมายบ้านเมือง

การรุกที่ เจ้าของคือรัฐไม่อนุญาตยังอาจผิดพระวินัยข้ออื่นนาทานได้เพราะถือเอาของที่เจ้าของไม่ให้ เพราะแม้ว่าที่ดินจะเป็นของที่เคลื่อนจากที่ไม่ได้ แต่เท่ากับทำให้ที่นั้นเคลื่อนจากของรัฐมาเป็นของผู้บุกรุก เพราะผู้บุกรุกมีเจตนายึดเอามาใช้ในกิจของตน ซึ่งต่างกับการรักษาของรัฐที่เป็นการรักษาธรรมชาติไว้ตามธรรมชาติ หากผิดวินัยข้ออื่นนาทาน พระสงฆ์นั้นก็ปาราชิกได้

นอกจากนั้นหากพระสงฆ์มีพระอุปชฌาย์ พระอุปชฌาย์ที่สั่งหรือรับรู้ก็ต้องมีความผิดด้วย การพิจารณาเรื่องนี้ให้ชัดเจนจะทำให้จัดการปัญหาการบุกรุกได้ตั้งแต่นั้น

^๑ ข้อมูลจากเอกสารการสัมมนาของ อํานาจ บัวศิริ วิทยาการการสัมมนา เรื่อง สำนักสงฆ์ : จะรักษหรือจะล้าง ของศูนย์พุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๒๒-๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ณ โรงแรมเทวัญดารา บีช วิลลา กุญบุรี

และก็เป็นช่องทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการปัญหา ตั้งแต่ต้นได้ด้วย ไม่ต้องทำให้ผิดเป็นถูกซ้ำซากอยู่เช่นนี้

การสร้างที่พักรสงฆ์นั้น ข้อสำคัญข้อหนึ่งคือเป็น ประโยชน์ต่อชุมชน ซึ่งก็คือสำนักสงฆ์ที่ชุมชนริเริ่มหรือ ชุมชนเห็นพ้องด้วย แต่ในปัจจุบันกลับมีสำนักสงฆ์ที่ไม่ เป็นที่ต้องการของชุมชน และชุมชนต่อต้าน สำนักสงฆ์ เหล่านี้มักถูกยึดเยียดให้ชุมชนโดยพระสงฆ์หรือผู้เข้าร่วม จัดตั้งสำนักสงฆ์ผิดกฎหมายดังกล่าวเป็นผู้มีชื่อเสียง เป็นนักการเมือง เป็นข้าราชการผู้ใหญ่ เป็นผู้มีทรัพย์สินและ อิทธิพล ซึ่งสามารถวิ่งเต้นจัดการให้เกิดสำนักสงฆ์ในที่ ที่ชุมชนไม่ต้องการได้ และสำนักสงฆ์หรือที่พักรสงฆ์เหล่านี้ ไม่ต้องพึ่งชุมชน และกลายเป็นวัดได้ง่าย เพราะกฎหมาย ก็ไม่ได้ให้ความสำคัญแก่ชุมชนในเรื่องนี้เท่ากับในพระราช- บัญญัติการปกครองสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๔๘

ที่พักรสงฆ์เป็นปัญหาใหญ่อย่างหนึ่งในปัจจุบัน ดังกล่าวแล้ว แม้วัดก็เป็นปัญหา เช่นกรณีวัดกักรวม ศิลปการที่ขัดแย้งกันเรื่องวัดทำลายโบราณสถาน หรือ ส่งพระสงฆ์หรือแม่ชีเข้ารุกโบราณสถาน ที่พักรสงฆ์รุกป่า ปัญหาดังกล่าวก็ยากแก่การจัดการอยู่แล้ว แต่ยังมีหน่วย อื่นที่ทำให้เกิดปัญหาเพิ่มขึ้นอีกคือ สำนักปฏิบัติธรรม ซึ่งมี สำนักปฏิบัติธรรมที่ทางการรับรอง ได้แก่ วัดรับรองสำนัก ที่ตั้งอยู่ในวัดในฐานะเป็นส่วนหนึ่งแห่งกิจกรรมของวัด และ มหาเถรสมาคมรับรองสำนักปฏิบัติประจำจังหวัด นอกนั้น เป็นสำนักปฏิบัติธรรมที่หน่วยงานรัฐมิได้รับรองแต่เป็น หน่วยงานเอกชน ซึ่งไม่มีการรับรองความถูกต้องทั้งหลัก คำสอน และหลักปฏิบัติ ซึ่งต่อไปก็อาจมีการสอนผิด มากขึ้นและอาจเกิดเป็นธุรกิจการปฏิบัติธรรมขึ้น ซึ่งใน ปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นแล้ว เรื่องนี้มีปัญหาว่าสำนัก ที่ไม่ถูกกฎหมายเหล่านี้เป็นเรื่องเสรีภาพทางศาสนาหรือ เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศพุทธศาสนาเถรวาทที่ ต้องรักษาคำสอนและการปฏิบัติดั้งเดิม เรื่องดังกล่าวจึง

ไม่ใช่เสรีภาพทางศาสนาและใช้กับเถรวาทไม่ได้ และหาก สอนต่างออกไปก็ต้องประกาศเป็นอาจารย์วาทหรือมหายาน หรือลัทธิใหม่ ส่วนเรื่องการจัดการในรูปแบบใหม่ๆ ก็อาจ ต้องพิจารณาว่าควรให้เป็นธุรกิจได้ ซึ่งก็จะขัดกับเถรวาท ที่ถือว่าการสอนเป็นธรรมทาน และถ้าพิจารณาเรื่องธุรกิจ ก็อาจต้องตอบปัญหาเรื่องพุทธพาณิชย์ด้วยเพราะเป็นธุรกิจ คำกำไรเกินควร มีการโฆษณาชวนเชื่อและอื่นๆ

เรื่องที่ควรพิจารณาและดำเนินการต่อไปล้วนเป็น เรื่องสำคัญและกระทบความบริสุทธิ์ผ่องใสของศาสนาและ พระสงฆ์ รวมทั้งการรักษาพระธรรมวินัยให้คงอยู่ดังเดิม ตามหลักการของพระพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งอาจจะแยก เป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

เรื่องสำนักสงฆ์และสำนักปฏิบัติธรรมที่ไม่ถูก กฎหมายนั้นอาจมีผู้อ้างว่าเป็นเสรีภาพทางศาสนาที่จะ ตีความและสอนตามความเห็นของแต่ละสำนักได้ ข้อนี้ ต้องเข้าใจว่าเสรีภาพทางศาสนานั้นหมายถึงการที่คนมี อิสระที่จะเลือกนับถือศาสนาใดหรือไม่นับถือศาสนาก็ได้ หรือจะตั้งศาสนาเอาตามที่ตนเชื่อก็ได้ แต่ไม่มีเสรีภาพที่จะ สอนผิด โดยเฉพาะพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้น รักษา พระธรรมวินัยที่มีมาแต่เดิมคือรักษาพระไตรปิฎกอันเป็น ที่บันทึกพระธรรมวินัยไว้โดยไม่แก้ไขคำสอน คำสอนที่มี การตัดตรงโน้นแก้ตรงนี้จึงเป็นคำสอนที่ไม่ถูกต้องตาม หลักการของเถรวาท เพราะเป็นการทำตามอำเภอใจโดยที่ สติปัญญาของตนไม่อาจเทียบกับพระพุทธเจ้าได้

เรื่องนี้มิใช่ว่าไม่มีปัญหา แม้วามหาเถรสมาคมจะ เป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องนี้ในฐานะเป็นผู้นำองค์กรพระพุทธ- ศาสนาเถรวาท แต่ก็ไม่เคยดูแลเรื่องคำสอนเถรวาทและ การอธิบายที่เป็นมาตรฐาน ดังนั้นแม้สำนักบางสำนักได้ สอนผิดไปจากคัมภีร์ คณะสงฆ์ก็จัดการบ้างไม่จัดการบ้าง จนดูไร้มาตรฐาน เช่น จัดการสำนักสันตโศภแต่ไม่จัดการ กับธรรมกาย การไม่ดูแลคำสอนให้ตรงตามคัมภีร์ดังกล่าว

จึงทำให้ศาสนิกชนจำนวนหนึ่งเห็นว่าเป็นเรื่องเลือกที่รักมักที่ชัง และมหาเถรสมาคมเองก็ขาดความน่าเชื่อถือลงเพราะการเลือกปฏิบัติดังกล่าว

พระพุทธศาสนาเถรวาทมีหลักที่จะต้องยึดไว้ให้มั่นคงตามหลักการคือการยึดคัมภีร์พระไตรปิฎกโดยไม่แก้ไข นอกจากนั้นก็ควรยึดอรรถกถา ฎีกา อนุฎีกาที่โบราณจารย์ได้ศึกษาและปฏิบัติสืบต่อกันมาว่าเป็นคัมภีร์หลัก ทั้งนี้เพราะท่านอยู่ใกล้พุทธกาลมากกว่าเราและท่านได้ทดสอบด้วยการปฏิบัติด้วย มิใช่ตีความเอาตามตัวหนังสืออย่างเดียว

นอกจากคัมภีร์แล้วคณะสงฆ์ควรมีคำอธิบายที่เป็นมาตรฐานในหัวข้อธรรมต่างๆ มิฉะนั้นคำสอนก็จะถูกตีความบิดเบือนไปจนหาหลักการไม่ได้ คำอธิบายที่ละเอียดอย่างหนังสือพุทธธรรมของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ก็น่าจะเป็นหนังสือหลักที่องค์การศาสนาประกาศรับรองได้ หนังสือที่เป็นมาตรฐานก่อนหน้านี้ เช่น ธรรมานุกรม ก็ควรเป็นหนังสือหลักได้เช่นกัน คณะสงฆ์ควรจะประกาศรายการหนังสือที่อ้างอิงได้ และถือเป็นคำอธิบายที่เป็นมาตรฐานของพระพุทธศาสนาเถรวาทไทย ผู้ที่สอนผิดเพี้ยนไปต้องถือว่าไม่ใช่เถรวาท แต่เป็นการทำให้เถรวาทเสียหาย หากจะสอนต่างก็ต้องประกาศตัวเป็นอาจารย์วาท มิใช่เข้ามาแฝงในเถรวาทแล้วสอนสิ่งที่ไม่ใช่คำสอนเถรวาท หากไม่ทำเช่นนั้นแล้ว เถรวาทก็จะสูญสิ้นไปจากประเทศไทยในไม่ช้าด้วยข้ออ้างเรื่องเสรีภาพทางศาสนา ซึ่งที่แท้แล้วไม่มีเสรีภาพจะแอบอ้างและบิดเบือนสำนักสงฆ์และสำนักปฏิบัติธรรมหรือเรียกชื่อเป็นอย่างอื่นไม่ควรมีเสรีภาพที่จะสอนผิดจากเถรวาท โดยอ้างว่าเป็นเถรวาท

ประเด็นที่สองคือพระสงฆ์และองค์การสงฆ์ต้องปฏิบัติตามพระธรรมวินัยโดยเคร่งครัด การไม่แก้ไขคำสอนเป็นเหตุผลว่ายินดียอมรับคำสอนทั้งหมด การยอมรับที่แท้จริงก็คือการปฏิบัติ เช่น พระไตรปิฎกระบุว่าพระสงฆ์มีทรัพย์สินเงินทองไม่ได้ จะมีได้ก็แต่อริยทรัพย์ พระสงฆ์ก็ต้องทำตาม หากถือหลักการนี้แล้วทรัพย์สินทั้งหลายก็เป็นของสงฆ์ ไม่ใช่ของบุคคล หากมีความจำเป็นบางอย่างเกิดขึ้นในสังคมสมัยใหม่ ก็ต้องมีการจัดการโดยให้เห็นว่าไม่ขัดพระธรรมวินัย ไม่ปล่อยให้ผิดหรือมีความไม่ชัดเจนในการแยกของสงฆ์กับของส่วนตัวเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน จนทำให้การทำบุญกับพุทธพาณิชย์แยกกันไม่ออกเช่นที่เป็นอยู่

ประเด็นที่สาม เรื่องการทำผิดกฎหมาย พระสงฆ์ถือว่าเป็นเพศที่สูงกว่าฆราวาส คือฆราวาสปฏิบัติดีแล้ว พระสงฆ์ยังเข้มงวดกว่า ฆราวาสทำผิดกฎหมายถือว่าผิด หากพระสงฆ์ทำผิดกฎหมายถือว่าผิดยิ่งกว่า การที่พระสงฆ์ตั้งสำนักสงฆ์โดยรุกป่า หรือการที่พระสงฆ์รุกโบราณสถานหรือทำลายโบราณสถานที่อยู่ในเขตวัดล้วนเป็นการทำผิดกฎหมายต่างๆ ที่รู้ คณะสงฆ์จะต้องแก้ไขมิให้สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้น ที่เกิดขึ้นแล้วก็ต้องทำให้ถูกกฎหมาย และจะต้องดูแลไม่ให้เกิดการทำผิดกฎหมายเกิดขึ้นอีก

ปัญหาของสำนักสงฆ์เป็นปัญหาส่วนปลายชายขอบ ซึ่งสะท้อนให้เห็นความรู้สึกถึงปัญหาที่มี ความเอาใจใส่แก้ไขจัดการ และอาจมองย้อนกลับไปถึงวัดและคณะสงฆ์ด้วยว่ามีปัญหาสำคัญ และเกี่ยวข้องกับกระทำผิดทางวินัยและกฎหมายในสวนกลาง ซึ่งอาจไม่น้อยไปกว่าเรื่องสำนักสงฆ์ และปัญหาเหล่านี้ก็เป็นสนิมที่เกิดขึ้นในเหล็ก จะกัดกร่อนและทำลายเหล็กคือพระพุทธศาสนาเถรวาทให้เสื่อมสูญไปในที่สุด

